

UZ EUROPSKI DAN ZAŠTITE DJECE OD SEKSUALNOG ISKORIŠTAVANJA I ZLOSTAVLJANJA

Što je škola dužna učiniti

Seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece osobito su teški oblici nasilja nad djecom, koji ostavljaju dugoročne fizičke, psihičke i socijalne posljedice. Zaštita djece od takvoga nasilja obveza je države. Protokoli o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece te seksualnog nasilja definiraju korake koje trebaju poduzeti odgojno-obrazovne ustanove radi zaštite djeteta

Seksualno zlostavljanje i iskorištavanje djece osobito su teški oblici nasilja nad djecom, koji ostavljaju dugoročne fizičke, psihičke i socijalne posljedice. Zaštita djece od takvoga nasilja obveza je države. Republika Hrvatska obvezala se pružiti svakom djetetu takvu zaštitu, prihvaćajući Konvenciju o pravima djeteta i Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja.

Da bi se ta zaštita ostvarila, nužno je uspostaviti sustav koji će djelovati i preventivno zaštitno te omogućiti da se u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja pokrene brz i koordiniran postupak kojim se prekida zlostavljanje, štiti dijete od daljnjeg zlostavljanja i zanemarivanja i osigurava odgovarajuća intervencija za oporavak i daljnji siguran razvoj djeteta.

Djelotvorna zaštita djece pretpostavlja jasno definirane korake u procesu zaštite djeteta, jasno definirane uloge među sudionicima tog procesa te uspostavu dobre suradnje između stručnjaka iz svih sustava koji rade s djecom (zdravstvo, obrazovanje, socijalna skrb, policija, pravosuđe i dr.). S tim ciljem Vlada Republike Hrvatske donijela je dva protokola kojima je propisala pravila postupanja u slučajevima zlostavljanja djeteta, a to su *Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece* i *Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*, koji se odnosi i na odrasle i na djecu.

Fizički i emocionalni znakovi

Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djeteta definira seksualno zlostavljanje kao sudjelovanje u seksualnim aktivnostima s djetetom koje je mlađe od 15 godina te sudjelovanje u takvim aktivnostima s djetetom pri čemu se koristi prisila, sila ili prijetnja. Seksualno zlostavljanje je i sudjelovanje u seksualnim aktivnostima s djetetom starijim od 15 godina kad počinitelj zlorabljava položaj povjerenja, autoriteta ili utjecaja nad djetetom (u obitelji ili izvan obitelji) ili se zlorabljava posebno ranjiva situacija djeteta. Osim seksualnog zlostavljanja,

seksualno nasilje uključuje i druge oblike seksualnog iskorištavanja, uznemiravanja te niz djela povezanih s dječjom prostitucijom i dječjom pornografijom, sudjelovanje djece u pornografskim nastupima, mamljenje i vrbovanje djece u seksualne svrhe te pomaganje ili poticanje bilo kojeg od ovih djela.

Protokol navodi i moguće znakove kod djeteta koji upućuju na to da je ono žrtva seksualnog nasilja, a oni mogu biti fizički (genitalne infekcije, vidljive ozljede na tijelu, česte psihosomatske smetnje poput glavobolje i bolova u trbuhu, iznenadno gubljenje ili dobivanje na tjelesnoj težini) i emocionalni (ljutnja, tjeskoba, strah od odlaska kući nakon škole). Na moguće zlostavljanje djeteta mogu upućivati i neki oblici socijalnih ponašanja, seksualizirano ili samodestruktivno ponašanje djeteta.

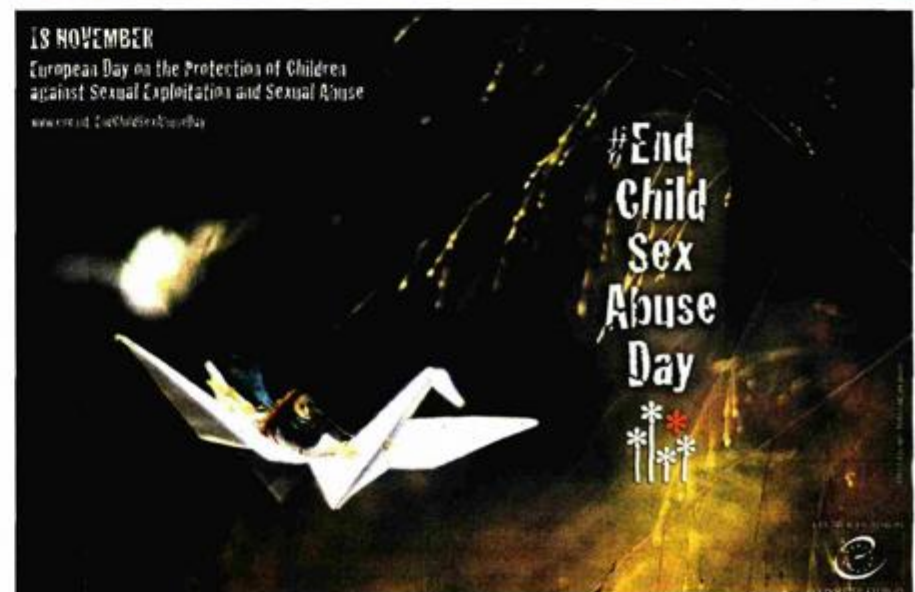
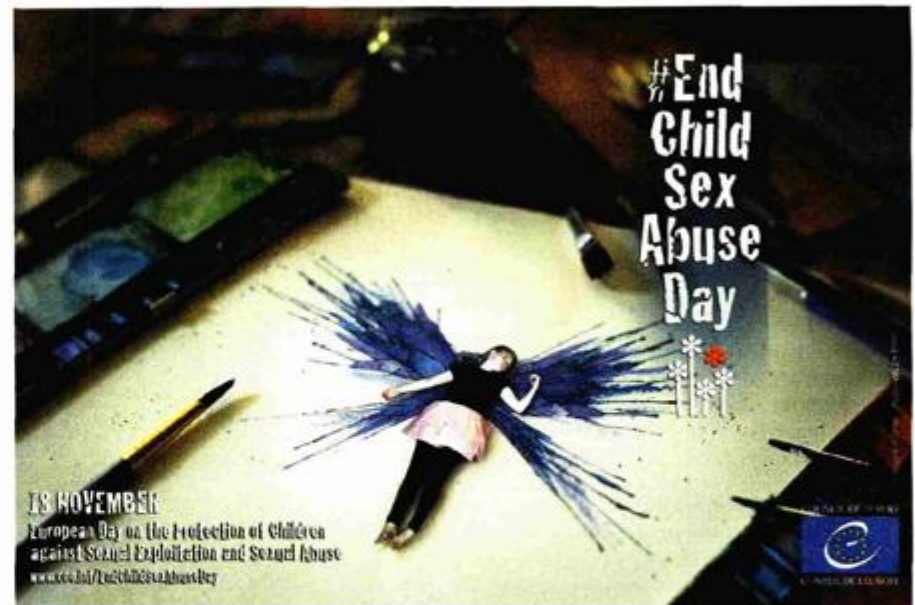
Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja određuje obveze postupanja odgojno-obrazovne ustanove u slučaju sumnje na seksualno nasilje nad djetetom.

Prvi korak – zaštita djeteta

Odmah po primanju informacije iz koje proizlazi sumnja da je dijete doživjelo seksualno uznemiravanje ili seksualno nasilje, dužnost je odgojno-obrazovnih djelatnika najprije provesti razgovor s djetetom radi njegove zaštite. Važno je imati na umu da je taj razgovor usmjeren prvenstveno na otklanjanje neposredne opasnosti za dijete i osiguranje njegove zaštite, a ne na utvrđenje okolnosti, izvođenje dokaza ili pružanja psihosocijalne pomoći djetetu. Naime, o okolnostima u kojima se zlostavljanje dogodilo i detaljima u vezi s time dijete će kasnije razgovarati sa stručnjacima posebno osposobljenima za vođenje forenzičnog intervjua (za potrebe eventualnog procesuiranja) te stručnjacima koji će procijeniti individualne potrebe djeteta za daljnjom podrškom, pomoći i zaštitom.

Poželjno je da razgovor vodi stručni suradnik škole u sigurnom okruženju, a ako on nije dostupan ili dijete ne želi razgovarati s njime,

razgovor može voditi i drugi djelatnik odgojno-obrazovne ustanove u kojemu dijete ima povjerenja, (razrednik, učitelj, ravnatelj, školski liječnik). Obveza osobe koja vodi razgovor je detaljno upoznati dijete s daljnjim postupanjem koje slijedi, a tijekom cijelog postupka potrebno je voditi brigu o sigurnosti djeteta te drugih osoba koje su izvor informacija. Protokol propisuje da osoba koja vodi razgovor s djetetom ili izvorom informacija, o tome treba sastaviti bilješku jer je odgojno-obrazovna ustanova dužna, na traženje suda, Državnog odvjetništva ili policije, dostaviti svu dokumentaciju koja je važna za odlučivanje o pokretanju kaznenog progona.

Drugi korak – prijava zlostavljanja

Odgojno-obrazovni djelatnik koji sazna za moguće seksualno uznemiravanje ili seksualno nasilje nad djetetom ta svoja saznanja prijavljuje ravnatelju odgojno-obrazovne ustanove koji je odgovorna osoba za postupke po ovom Protokolu.

Treći korak – obavijest

O samom događaju odgovorna osoba (ravnatelj) dužna je žurno obavijestiti roditelje učenika ili učenice (u slučaju da su roditelji nedostupni ili postoji sumnja da su zlostavljači, obavijestit će se nadležni centar za socijalnu skrb prema mjestu prebivališta zlostavljanog djeteta); nadležni centar za socijalnu skrb (izvan uredovnog vremena centra za socijalnu skrb, broj dežurnog socijalnog radnika može se dobiti u nadležnoj policijskoj postaji); policiju ili Državno odvjetništvo (izvan uredovnog vremena Državnog odvjetništva obavještava se dežurni državni odvjetnik pri Istražnom centru Županijskog suda); Ministarstvo znanosti i obrazovanja obavijestiti putem obrasca za prijavu nasilnog ponašanja (dostupnog na web stranici ministarstva) što žurnije, a najkasnije u roku od sedam dana.

Ako postoje vidljive ozljede ili uznemirenost djeteta, treba poduzeti mjere radi pružanja hitne liječničke pomoći.

Četvrti korak – potpora žrtvi

Dijete-žrtvu i njegove roditelje treba upoznati s mogućnostima dobivanja institucio-

nalne i izvaninstitucionalne pomoći i potpore, koju im je država dužna osigurati.

Peti korak – nasilje u prostoru škole

Ako je počinitelj seksualnog nasilja ravnatelj odgojno-obrazovne ustanove, osoba koja ima o tome informaciju dužna je obavijestiti policiju i/ili Državno odvjetništvo. Ukoliko je počinitelj seksualnog nasilja djelatnik odgojno-obrazovne ustanove ili se seksualno nasilje dogodilo u prostoru odgojno-obrazovne ustanove, bez obzira na to tko je počinitelj, odgojno-obrazovna ustanova dužna je žurno izvijestiti o tome Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Šesti korak – krizna intervencija

U slučaju osobito teškog oblika ili intenziteta nasilnog postupanja koje je izazvalo ili može izazvati traumu kod djeteta žrtve ili drugih učenika, odgojno-obrazovna ustanova će izvijestiti Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a po potrebi i druga ministarstva i institucije te zatražiti odgovarajuću stručnu psihološku ili socijalno/pedagoško/psihološku pomoć za učenike.

Postupanje u slučaju seksualnog uznemiravanja u školi

Ako je seksualno uznemiravanje učenika počinio djelatnik odgojno-obrazovne ustanove, postupak je isti kao u slučaju seksualnog nasilja. Ako je seksualno uznemiravanje počinio drugi učenik ili više njih, potrebno ih je uputiti na savjetovanje ili medijaciju u odgojno-obrazovnoj ustanovi ili u savjetovalištu.

Obveza odgovorne osobe je o događaju obavijestiti roditelje svih uključenih učenika. O slučaju je potrebno izvijestiti i nadležni centar za socijalnu skrb radi eventualnog poduzimanja mjera obiteljskoppravne zaštite.

U svim ovakvim slučajevima važno je imati na umu da zaštita najboljeg interesa djeteta treba imati prednost pred interesom roditelja, skrbnika, ustanove ili zajednice, u situacijama kad se njihovi interesi razlikuju od interesa djeteta.

Priredila Gordana Filipović